

Birgit Neider skrev 1997-01--03, 1998-02--05

Göran Neider kopierade till datorfil gon\Birgit\Minnen98.wpq 1998-06-02

Göran omvandlade till Word 99-03-07, flyttat till dator neiderXP 2007-07

Birgit minns om barndom och släkt.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Birgit minns om barndom och släkt.....	1
Morfar Johan och mormor Kristina.....	1
Morfars far och syskon.....	2
Mormors föräldrar.....	2
Mormors syskon.....	3
Moster Lydia.....	3
Moster Karin.....	3
Moster Anna.....	3
Mamma Signe.....	4
Pappa Elis.....	4
Birgits första år i Mätteby.....	4
Familjen flyttar till Hagtorp, nära Grillby.....	5
Skoltiden i Boglösa.....	6
Riksdagskandidat Elis insjuknar.....	6
Lekkamraterna.....	6

Min far Elis Andersson har skrivit om sin släkt, så jag tänker skriva om min mors, så mycket jag har hört berättas av mamma och hennes systrar.

Morfar Johan och mormor Kristina

Min mor Signe Dorotea Ström var född på sina morföräldrars gård Mosstorp, som ligger i V. Vingåkers socken, Södermanlands län d. 7 juli 1884.

Hennes far Johan Vilhelm Ström var f. 19 mars 1858 i Stengårdens Soldattorp V. Vingåker. Hennes mor Kristina Larsson var f. 1 okt 1858 i Käbbetorp V. Vingåker.

Min morfar var en lång, mörk och stilig karl. Han hade humor och tog inte livet så högtidligt. Han arbetade i flera olika yrken. Bl. a. var han fjärdingsman och han hjälpte också folk med skrivgöromål. Det var många på den tiden som knappast kunde läsa och skriva. Han drev också ett åkeri i Vingåker, men stallet brann ner. De flyttade då till Örebro och fortsatte där med samma sak, jag vet inte hur länge. Han var också bonde på sin svärfars gård. Han var också skräddare. Det var många på den tiden, som satt hemma och sydde herrskrädderi till Videngrens i Vingåker.

Min mormor var en lugn och fin kvinna som jag beundrade. Hon hade nog inte haft det så lätt. Hon födde nio barn varav 4 dog i späda ålder. En dotter Linnea dog när hon var 14 år. Ekonomin kunde inte ha varit så lysande. Jag har hört att hon vävde och sålde både mattor och dukar. Under allt detta skred hon fram med rak rygg och höguret huvud.

Mina morföräldrar var troende och baptister. De tillhörde Berga baptistförsamling där

de sjöng i kören. Det var inte så lätt att vara baptist då. När de skulle gifta sig, fick de inte vigas för präst och någon annan instans fanns inte, men så blev det lag om borgerlig vigsel. Morfar och mormor var bland de första i Vingåker som vigdes borgerligt, den 10 februari 1881, inför kronofogde A. Platin vid Åsens Gästgivargård i V. Vingåker.

När mina morföräldrar blev äldre och inte kunde försörja sig, fick de komma till moster Karin 1922. Hon förestod en Oscaria skoaffär i Nyköping. Hon hyrde en 2 rums lägenhet. Mormor skötte hushållet och morfar hade något litet ströarbete. Morfar skadade sin rygg, så han blev gipsad och låg först på lasarettet, men sedan fick han komma hem. Mormor skötte om honom tills han dog d. 5 okt 1925. Han hade inte ens liggsår. Hur klarade hon det?

Morfars far och syskon

Morfars far, f. 4-8 1830, var soldat för Bilsbro. Han var gift två gånger. Hans första fru dog när morfar var ung. Morfar hade två syskon, en bror som dog ung och en äldre syster, som gifte sig med en banvakt vid Högsjö, som hette Andersson. De hade 1 son och 7 döttrar.

I det andra giftet hade morfars far 2 barn.

En dotter Elin, gift med Hj. Hallerström, elektriker vid Högsjö bruk. De hade två söner, Tor och Torsten. En av dem var mycket intresserad av esperanto.

Sonen Karl Gustav Ström blev först polis och sedan detektiv. Han reste till Paris och där försvann han och ingen har sedan hört något från honom. Han var gift med en som hette Selma, men de skildes sedan. De bodde i Eskilstuna. De hade två söner. Den äldste hade epilepsi har jag hört. Den yngste Lennart har jag faktiskt träffat. Han var ingenjör och gick sin elevtid på ASEA i Västerås 1951 - 52. Vi bjöd hem honom. Han var som morfar, lång, stilig och mörk. Han var född 23 maj 1921. Död i Göteborg d. 12 dec 1983.

Morfars far tog namnet Ström när han blev soldat. Han hade det svårt som barn, fadern gifte om sig och styvmodern var elak och lät styvbarnen svälta. Han rymde med en bror, men blev snart fasttagen. Han gav sig iväg igen och kom till Österåker där han blev vallpojke på en gård. Där stannade han tills han blev konfirmerad. Hans föräldrahem låg i Närke. Fadern hette Apelberg eller Apelvist. Hans rätta mor var från en plats som heter Ruda i Kalmar län. Han var född 22 mars 1818, död 1878. Hans mor var född den 28 juli 1793.

Mormors föräldrar

Min mamma Signes morföräldrar hette Lars Larsson och Kerstin Larsson, kallad Mosstorpa Kersti. De bodde på en gård som hette Mosstorp. Det fanns två hus på gården, ett gammalt där de själva bodde samt ett större där min mormor och morfar bodde. Jag vet att mamma och pappa hade sitt bröllop där. Lars var också skomakare. Mormorsmor blev frälst och döpt. Jag tror inte hennes man gillade det. Hon talade inte om när hon skulle döpas och det lär han visst haft svårt att förlåta. Lars var mycket intresserad av musik. Han köpte ett piano till sin yngste son Daniel som så småningom blev kantor i Hovsta kyrka.

Mamma Signe hjälpte dem en hel del när de blev gamla. Hon fick två stolar av dem som tack, den ena finns hos mig och den andra har Rut. Lars dog i cancer (kräfta). Han kunde säga till sin gumma när det blev kväll: "Gack å lägg dej" men hon svarade: "Nej, först

måste jag läsa Vickoposten" (Baptisternas tidning).

Kerstin Larssons föräldrar hade varit bönder som det hade gått slut för. De bodde i en stuga vid Käbbetorp i Vingåker. De försörjde sig med att göra korgar till ett bryggeri i Norrköping.

Mormors syskon

Mormor hade tre bröder Simon, Johannes och Daniel samt en syster och två bröder som dog unga. Det gick bra för bröderna. Jag tror att det var Johannes som började en mjölkaffär i Vingåker. Jag vet också att han och hans far byggde ett ganska stort hyreshus invid stationen. Jag har sett det men det revs på 1970-talet. Morfar och mormor bodde där en tid när mamma Signe var barn.

Simon blev bonde, gifte sig och fick 2 barn, Ruben och Ingeborg. Rubens dotter Rigmor träffade jag på Hjälmgården.

Johannes fick tre barn: Dora gift i Stockholm, Anna gift i Katrineholm, 2 barn, Josef gifte i Vingåker, 3 barn.

Daniel fick möjlighet att utbilda sig till lärare och han tog också organistexamen i Västerås Domkyrka. Han blev lärare och kantor i Hovsta kyrka (utanför Örebro).

Mamma hushållade för honom en tid innan han gifte sig med lärarinnan Hanna. De hade två söner. En blev lärare och den andre, Åke, blev präst. Han och hans fru Ingeborg hade sex barn varav två blev präster. Åke slutade som kontraktsprost i Askers församling i Närke.

Moster Lydia

Moster Lydia kom efter mamma i ålder. Hon föddes 22 dec 1888. Hon var en humoristisk och vacker kvinna. Jag har hört att hon kallades Vingåkers skönhet. Hon gifte sig med Georg Lannge. De hade manufakturaffär och herrekipering i Vingåker. Ekonomiskt var det säkert bra. Hennes man var snäll men han var alkoholist. Moster Lydia hade det inte lätt. De fick två barn, Ann-Mari f. 23-6-1911, och Sven, f 1914. Ann-Mari var gift med bibliotekarie Karl-Gunnar Wall, son till prosten Wall i Vingåker. De fick inga barn.

Sonen Sven reste efter civilekonomexamen till Mexiko där han fick ett arbete. Han kom hem med sin mexikanska fru Olga f. Weitlaner. De fick tre söner Krister, gift med Margarete, Robert (Bobby) också gift, samt Tommy.

Moster Karin

Moster Karin föddes 26 april 1891. Hon började arbeta i skoaffär och blev snart föreståndare för Oscaria i Nyköping, där hon var till pensionen. Då flyttade hon tillbaka till Vingåker. Hon var varmhjärtad och hjälpsam. Jag kom henne nära de senare åren, när jag arbetade på Hjälmgården och ofta hälsade på henne. Jag bodde i hennes lägenhet 3 veckor en vår, när hon var på lasarettet för brutet lårben. Hon dog 1984, 93 år gammal, hon blev äldst av syskonen. Hon var ogift.

Moster Anna

Moster Anna var född 1 juni 1893. Hon var glad och livad och som sin far tog hon inte livet så högtidligt. Hon arbetade med olika saker tills hon också började i skoaffär. Först i Nyköping hos sin syster, sedan i Jönköping och sist i Västerås där hon förestod

Forsgrens skoaffär, som ägdes av Lövsko. Affären såldes 1948 (?) och hon blev utan arbete. Men hon var ofta sjuk, så hon kunde nog inte ha fortsatt. Hon blev illa behandlad, ingen kompensation. Hon flyttade tillbaka till Vingåker och bodde hos sin syster Lydia, som hade ett stort hus och var ensam. Hon lärde sig fotvård och tog emot kunder. Snart blev hon dock sämre och dog 28 jan 1958, 65 år gammal.

Mamma Signe

Min mor Signe Ström föddes 7 juli 1884 i Vingåker där hon växte upp och bodde den mesta tiden av sin ungdom. En tid var hon anställd hos ett par damer som drev ett hembageri i Örebro. De öppnade en filial i Rönninge, som mamma och en annan flicka skötte. De hade dåligt betalt, men fick fina presenter. Mamma fick bl a en byrå, som nu står hos Kerstin och Göran. En tid hushållade hon åt sin morbror Daniel innan han gifte sig. Han var lärare och kantor i Hovsta, Örebro. Hon hjälpte också till på gården i Mosstorp, där hon lärde sig mjölka kor, som betydde mycket när hon sedan gifte sig med en bonde. Hon sydde också herrskrädderi till Videngrens i Vingåker. Mamma blev frälst och döpt när hon var 21 år. Hon tillhörde Berga baptistförsamling, där hon var söndagsskollärare och sekreterare i ungdomsföreningen.

Pappa Elis

Min far Elis Johan Andersson föddes 19 nov 1885 i Mätteby, Frösthult. Hans föräldrar hette Matilda och Johan Andersson. Min farmor var ofta sjuk och hon dog 1903. Hon var mycket intresserad av läsning och hon ville att hennes son skulle få fortsätta i skola. Han gick också på Karlsskoga folkhögskola 1905 - 1906. Han ville inte bli bonde som sin far och han sökte olika platser. Han kom slutligen till Spånga fabrik i Vingåker som bokhållare 1907. Där träffade han mamma Signe, de förlovade sig 1911. Vad jag har kunnat utläsa, var pappa i Karlsskoga en gång till under tiden de var förlovade. Han gick också på Ongmans bibelskola i Örebro. Han sökte också andra arbeten men fick inget.

Farfar hade en hushållerska, Lotta. Hon dog vid den tiden och farfar ville att pappa skulle överta gården. Mamma och pappa vigdes 2 mars 1912 i Katrineholm för kronofogde Mauritz Hall. Efteråt hade de en liten bröllopfest i hemmet i Mosstorp för släkt och vänner. Ja så började de sitt gemensamma liv i Mätteby. Gården var liten och pappa trivdes inte där, utan sålde den 1920 och köpte Hagtorp i Boglösa.

Birgits första år i Mätteby

Jag, Birgit, föddes i Mätteby 31 maj 1913 och mina syskon Levi och Rut föddes 25 dec 1915.

Mitt första minne är från deras födelse. Mamma blev så sjuk att hon måste till lasarettet. Det var så mycket snö, så ambulansen kunde inte köra upp till gården, utan de måste bädda åt henne i en lång släde, som användes för att köra hem grus i. Jag stod på verandan med mormor och skrek, jag trodde väl inte att jag skulle få se henne mer och det trodde ingen annan heller, men hon kom tillbaka.

Gården var liten. Vi hade bara 2 hästar, en hel del kor, grisar och höns, samt får. Jag kom ihåg fårklippningen och hur de kardade och spann ull. Jag blev en gång ordentligt stångad av gumsen. Vi odlade också lin, jag kommer ihåg hur det låg vid bäcken, som rann genom våra ägor, och för att rötas. Det är många moment innan det blir garn. Det finns fortfarande garn kvar som jag har vävt Västmanlandsdukar av på 1990-talet.

Fastän gården var liten hade vi dräng eller piga och ibland båda delarna. Maria och Gottfrid Engvall var ett par syskon som arbetade hos oss. De var pingstväänner. Maria var en glad flicka, som sjöng sånger ur Segertoner, när vi på eftermiddagarna satt och klippte mattor, det vävdes mycket på den tiden. När det behövdes extrahjälp hämtade vi Kälkbomor från ett torp i närheten. De hade 10 barn, men hann ändå hjälpa andra. När jag var 4 år fick jag följa med barnen till söndagsskolan i Fridhem, kapellet låg i själva byn.

En sak jag särskilt minns är alla predikanter och evangelister som kom ut från Enköping. De bodde ofta hos oss och min pappa skjutsade dem med släde eller vagn till stugmöten ute i bygden. Det var väckelse på den tiden och många blev frälsta. En som jag särskilt kommer ihåg är missionär Gustav Eriksson. Jag har träffat honom många gånger sedan jag blev vuxen. Han dog på 1980-talet.

Så bodde ju farfar på gården, han snickrade och smidde, det fanns en smedja på gården. Pappas syster Olivia bodde i Svinn med sin familj, vi umgicks en hel del. De hade ju två pojkar, Sven och Torvald. Torvald blev flygare och ganska omskriven. I Svinn köpte de bil och jag kommer ihåg när de kom till Mätteby och visade upp den. Det var inte många som hade bil på den tiden.

Första världskriget pågick (1914 - 1918) och det satte sin prägel på livet, det var ont om varor, bl a fotogen och stearinljus som vi var beroende av. Karbidlampor användes mycket. Från stan kom folk ut för att försöka få köpa mat, men det var kontroll på vad vi hade. Sista året vi bodde där fick vi elektriskt ljus, det var en stor händelse.

Familjen flyttar till Hagtorp, nära Grillby

Pappa trivdes inte i Mätteby, det var för litet och avlägset. Han ville ut i världen. Han sålde gården i mars 1920 och köpte Hagtorp, Boglösa socken, nära samhället Grillby. Det var en gård på 100 tunnland, mest åkerjord och litet skog. Husen var dåliga och inget elektriskt ljus. Det var en annan gård som hade arrenderat den, så det var bara jobbare som bott där. Det såg ut därefter. Min glada moster Anna var med och hjälpte till vid flytten. De målade, tapetsrade och möblerade och skrattade har jag hört berättas. De var unga och hade tro för framtiden. Genom att gården var större än den förra måste vi skaffa flera djur, istället för 2 hästar blev det 6. När vi senare köpte traktor klarades det med 4 hästar. Vi måste anställa mer arbetsfolk, 2 drängar, 1 ladugårdskarl och en jungfru.

På hösten 1920 började jag i skolan i Grillby. Det var vår närmaste skola, men den låg inte i Boglösa socken, så vi fick betala för att gå där. Grillby var ett samhälle med station, post, bank, hotell och flera affärer. Där fanns en stor Missionskyrka. 1923 byggdes också ett baptistkapell (Betelkyrkan) som brann ner på 1970-talet (Sorgligt).

Min yngsta bror John föddes den 22 april 1921, så nu var vi fyra syskon. På våren 1922 dog min farfar, Anders Johan Andersson, 77 år gammal. Han begravdes i Frösthults kyrkogård.

Farfar var snäll men han var litet försiktig med ägodelarna. Vi barn byggde hus och kojor och han tyckte att vi använde för mycket bräder och spik. Så ville han att vi skulle dra slipsten när han slipade sina liar och yxor och det var inte så roligt. Men en gång när jag stod där och vevade, så sa han: Jag har tänkt att köpa en orgel till dej och så skall jag svarva en orgelstol. Men han dog snart efter så det blev ingen. Pappa köpte en liten orgel senare.

Min far var mycket verksam i församlingen, han blev snart dess föreståndare. Han predikade också. Vi hade inte alltid råd att ha pastor utan bara evangelister. Pappa startade snart en söndagsskola i vårt hem. Det fanns många grannar med barn från andra änden av socknen. Då började han en ny skola hos prästgårdsarrendatorn. Han ordnade också stugmöten ute i gårdarna. Det fanns inget frikyrkligt folk i Boglösa socken, men de kom till mötena.

Skoltiden i Boglösa

Jag gick tre år i skolan i Grillby. Sedan flyttade jag 1923 över till Boglösa skola som låg vid sockenkyrkan. Det var så många barn i vår omgivning som började det året, bland andra Rut och Levi. Vi var fjorton barn ibland på skolvägen. Det var lång väg och på vintern var det väldigt kallt och mycket snö. Det hände att vi fick stanna hemma när det var som värst. Det fanns ju inte så bra kläder som nuförtiden. Men vi hade också mycket roligt på hemvägen. Vår lärarinna i klass 3-4 (fröken Linderot) var snäll och trevlig, men vi hade inte så stor respekt för henne. Vi flickor beundrade hennes snygga klänningar. Vi var nog alla litet rädda när vi flyttade upp till klass 5-6. Vår lärare Hessler var ganska hård så det vankades örffilar ganska ofta för pojkarna. Ibland blev vi kallade nöt t.o.m. ärkenöt, om vi inte kunde. För dem som kunde hänga med, var han nog en bra lärare, men för en del var det inte så lätt. Det fanns ingen som tog hand om dem. Vi syskon klarade oss ganska bra, vi fick t.o.m. premier.

Riksdagskandidat Elis insjuknar

1924 ställde pappa upp som kandidat i riksdagsvalet (Bondeförbundet). Han stod på valbar plats, andra namn på listan. Hela hösten var han ute och valtalade. Mamma hade det inte så lätt då. 1928 var det aktuellt igen, men han kom inte in. Så blev han sjuk i en njursjukdom och dog 1932 då det var val igen. Det här var svåra år för oss. 1926 slutade jag i skolan i 6-an, men gick två perioder i s.k. fortsättningsskola. Efter skolan blev det för mej som för de flesta bondflickor, det var att börja arbeta på gården, vilket jag inte passade så bra för. Jag minns hur pappa tvingade mej att köra välten över en åker. Hästen var ju snäll, men jag tyckte det var svårt. Det fanns ju inga pengar till vidareutbildning, det var svåra tider både för bönder och även på andra områden. På grund av vår dåliga ekonomi sålde pappa grödan under ett par år. Då såldes också de flesta djuren. Sedan började han på nytt igen. År 1929 blev pappa sjuk och då arrenderade vi ut gården till farbror Fride i Svinn, han var gift med pappas syster Olivia. 1930 på sommaren gick jag elev hos en sömmerska i Grillby. På hösten samma år kom jag till byggmästare Johanssons i Västerås (föräldrar till Urbys). Där skulle jag lära mig hushåll.

Lekkamraterna

Jag har mest skrivit om tråkiga saker men vi hade också mycket roligt. Vi barn hade många lekkamrater. Till gården hörde ett torp, där bodde en skomakare som hette Vallin. De hade två barn, Birgit och Märta, det var våra bästa vänner. Det fanns också ett hus för arbetare på gården, den kallades Grindstugan. I den ena änden bodde drängarna och i den andra hyrde en hönsslaktare. Han köpte upp höns och slaktade och plockade dem på fredagskvällarna. Tidigt på lördag morgon åkte han till Stockholm och sålde till sina kunder. De hade flera barn, de två äldsta pojkarna var drängar hos oss. Flickorna var jämnåriga med Rut och mej. Vi blev litet osams när hästarna skulle ridas i vall på kvällarna. Vi tyckte att det var våra hästar med de ansåg att deras bröder skötte

dem. Vi hade stora områden att röra oss på och också stor frihet. PÅ vårarna var det så roligt att gå ut och hitta de första videkvistarna och alla andra blommor. Så blev det de första smultronen och kantarellerna osv. Vi hade våra ställen. Det tråkigaste var att det inte fanns någon sjö i närheten. När vi blev större och fick cyklar kunde vi ju åka och bada, men det var långt.